

Xulosa. O‘zbek tilining xorijda o‘qitilishi bugungi global jarayonlar, madaniy almashinuv va diplomatik hamkorliklar fonida tobora dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Xorijiy universitetlar va ta’lim markazlarida o‘zbek tili bo‘yicha kurslarning ochilishi, maxsus o‘quv materiallarining yaratilishi, mobil ilovalar va onlayn platformalarning kengayishi bu sohaga bo‘lgan qiziqishni oshirmoqda. Biroq tilni sifatli o‘rgatish uchun darsliklar, metodik qo‘llanmalar, audio-video resurslar soni va sifati ustida jiddiy ish olib borish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O‘zbek tilini ikkinchi til va xorijiy til sifatida o‘qitish masalalari: muammo, yechim, istiqbollari. Respublika onlayn ilmiy-amaliy anjumani materiallari. Toshkent–2020. 20-may/ 150- bet.
2. Kadirova X. (2022) O‘zbek tilini xorijiy til sifatida o‘qitishda ta’lim sifatini belgilovchi omillar// international scientific journal of biruni ISSN (E) 2181-2993 Vol. 1, Issue 2. Oct. (2022). O‘zbek tilini xorijiy til sifatida o‘qitishda ta’lim sifatini belgilovchi omillar
3. Muhamedova, S., & Shirinova, Y. (2024). Ko‘p tillilik va ko‘p madaniyatlilik muhitida o‘zbek tilini o‘rgatish masalalariga doir. O‘zbek tilining xorijda o‘qitilishi: ta’lim nazariyasi va amaliyoti, 1(01), 3–6. Retrieved from <https://aphil.tsuull.uz/index.php/anjuman/article/view/96>
4. Raxmonov, X., & Sunatov, J. R. (2022). O‘ZBEK TILI KOMPYUTER LINGVISTIKASI YO‘NALISHIDA OLIB BORILGAN ILMIY TADQIQOTLAR. COMPUTER LINGUISTICS: PROBLEMS, SOLUTIONS, PROSPECTS, 1(1).
5. Axmedovna, B. S. (2025, February). INGLIZ TILINI O‘RGANISHDA O‘ZARO MULOQOTNING AHAMIYATI. In International Educators Conference (pp. 318-325).
6. Ergashevna, S. M. (2025, February). INGLIZ TILI MUTAXASSISLARINI TAYYORLASHDA XORIJIY TAJRIBALARDAN FOYDALANISH. In International Educators Conference (pp. 358-365).
7. Normurodovna, A. M. (2025, February). TASHKILOTLAR O‘RTASIDAGI HAMKORLIKDA INGLIZ TILINING AHAMIYATI. In International Educators Conference (pp. 310-317).
8. Axmedovna, B. S. (2025, February). O‘ZBEKISTONDA XORIJIY TILLARNING AHAMIYATI. In International Educators Conference (pp. 326-333).

MADANIYATLARARO MULOQOTNING AHAMIYATI

Sumatov Jo‘rabek Turg‘unbek o‘g‘li
Iqtisodiyot va pedagogika universiteti NTM o‘qituvchisi
Toshmurodova Sevara Rustam qizi
Iqtisodiyot va pedagogika universiteti NTM talabasi, Qarshi
Anvarova E‘zozabonu Farhod qizi
Iqtisodiyot va pedagogika universiteti NTM talabasi, Qarshi
Zikrillayeva Farangiz Baxtiyor qizi
Iqtisodiyot va pedagogika universiteti NTM talabasi, Qarshi

Annotatsiya. Mazkur maqolada madaniyatlararo muloqot tushunchasi, uning zamonaviy globallashuv davridagi dolzarbligi hamda ijtimoiy, madaniy va iqtisodiy hayotdagi ahamiyati tahlil qilingan. Turli madaniyatlarga mansub insonlar o‘rtasidagi muloqotning murakkabligi, madaniy kompetensiya, ramziy tushunchalar farqi, og‘zaki va og‘zaki bo‘lmagan muloqot shakllari haqida atroflicha so‘z yuritilgan. Madaniyatlararo tafovutlar insonlar orasida noto‘g‘ri tushinish, ishonch yo‘qolishi va muomala muvaffaqiyatsizligiga olib kelishi mumkinligi misollar bilan asoslab berilgan.

Kalit so‘zlar: Madaniyatlararo muloqot, madaniy kompetensiya, og‘zaki va og‘zaki bo‘lmagan aloqa, madaniy tafovut, ishonch, muloqotni boshqarish, ramziy tizim, til va madaniyat, globallashuv.

Kirish. Madaniyatlararo muloqot bugungi globallashgan dunyoda muhim omil hisoblanadi. Odamlar sayohat qilishadi va ular muloqot qilishlari kerak, aksariyat hollarda bu insonning madaniyatidan tashqarida. Madaniyat asta-sekin bir-biri bilan uyg'unlashadi. Turli madaniyatlarga mansub odamlar bilan ma'lumot almashish madaniyatlararo muloqot yoki madaniyatlararo muloqot deb nomlanadi. Boshqa madaniyatlar bilan muomala qilishga majbur bo'lgan odamlar madaniyatlararo muloqot muammosiga duch kelishadi. Garchi ular til kurslarida qatnashib, mahalliy tillarda ravon gapirishni o'rgansalar ham, madaniyatlararo muloqot shunchaki bu emas. Uning madaniyati, ijtimoiy o'zaro ta'siri va madaniy turar joy haqidagi tushunchasi. Madaniyat nafaqat san'at, festivallar, an'anaviy taomlar, meros yoki adabiyot kabi intellektual hodisalar, balki umumiy aholi yoki bir guruh odamlar yoki shaxsning kundalik turmush tarzini anglatadi. Shuningdek, u oilaviy hayot va ijtimoiy hayotni tasvirlaydi. U moddiy yoki nomoddiy bo'lishi mumkin va doimo o'zgarib turadi. Madaniy naqshning har bir jihati sezilmaydi. Aytgancha, u 7/8 qismi ko'rinmaydigan va ko'zdan yashirilgan aysberg bilan taqqoslanadi. Madaniyat odamlar tomonidan yaratilgan va har bir joydan farq qilishi mumkin. U e'tiqodlar, qadriyatlar, me'yorlar va boshqalar orqali jamiyat ichida umumiy ma'nolarga ega bo'lgan insoniy muhitni yaratadi va o'rganilgan xulqatvordir. Madaniyat insonning o'zini tutishi, o'zaro munosabatini belgilaydi va harakatlarga ma'no beradi[2;28].

Metodologiya. Madaniyatlararo muloqot – bu turli madaniyatlarga mansub odamlarning “madaniy in'ikoslari va ramziy tizimlari” haqidagi bilimlarni o'rganish va qo'llashdir. Har qanday xabarning mo'ljallangan ma'nosi ma'lum bir madaniyatga mansub shaxs tomonidan kodlanganda va boshqasi tomonidan dekodlanganda farqlanadi. Turli madaniyatlarda ramzlarning turli xil ma'nolari ham talqinni qiyinlashtiradi. Madaniyatlararo muloqotni qo'llashda, bu odamlarni ular bilan muloqot qilganda boshqalarning madaniyatidan xabardor bo'lish va qabul qilish va shu bilan mazmunli muloqotga ega bo'lishni anglatadi. “Madaniyatlararo muloqot”ni turli guruhlar a'zolari o'rtasidagi shaxslararo o'zaro ta'sir sifatida ta'riflanishi mumkin, ular o'z a'zolari tomonidan baham ko'rilgan bilimlar va ramziy xatti-harakatlarning lingvistik shakllari jihatidan bir-biridan farq qiladi[1;6].

Natijalar. Madaniy kompetentsiya amalda qanday ko'rinadi? Ish joyi rahbarlari, shu jumladan, ish beruvchilar, nazoratchilar va kasaba uyushmalari vakillari madaniy jihatdan barkamol bilish, ko'rish va yashashning ko'plab madaniy usullarini hurmat qiladilar, xilma-xillikning afzalliklarini nishonlaydilar va farqlarni tushunish va hurmat qilish qobiliyatiga ega. Madaniy kompetentsiya statik emas va bizning madaniy kompetentsiya darajamiz yangi vaziyatlar, tajriba va munosabatlarga qarab o'zgaradi.

Madaniy kompetentsiyaning uchta elementi[4;45]:

- 1) Munosabat;
- 2) Ko'nikmalar;
- 3) Bilim.

Madaniyatlararo muloqot turlari.

Madaniyatlararo muloqotning asosan ikki turi mavjud: og'zaki muloqot va og'zaki bo'lmagan muloqot. Og'zaki muloqot xabarlarini etkazish uchun ishlatiladigan so'zlardan iborat bo'lsa, og'zaki bo'lmagan aloqa xabarlarini beruvchi imo-ishoralardir. Og'zaki va yozma til og'zaki muloqotning bir qismi bo'lib, ular madaniyatlararo muloqotda e'tiborga olinishi kerak[3;32].

Madaniyatlararo muloqotga misollar. Til farqi xalqaro biznes kompaniyalariga mahalliy muhit va madaniyatga moslashishni qiyinlashtiradi. Misol uchun, “Coca-Cola” kompaniyasi bir vaqtlar Xitoyda qo'llanilishi uchun o'z brendining fonetik ekvivalentini topishga harakat qildi va “KeKou – KeLa” dan foydalanishni o'yladi. Ammo atamalarning ma'nosi ularni o'z qarorini o'zgartirishga majbur qildi, chunki bu so'zlarning to'g'ridan-to'g'ri tarjimasi “mum tishlash” yoki “mum bilan to'ldirilgan urg'ochi ot” bo'lar edi[6;24].

Madaniyatlararo muloqotning ahamiyati. Madaniyatlararo muloqotning etishmasligi madaniyat va odamlarning haqoratlanishiga olib kelishi mumkin. Ayniqsa, ishbilarmonlar yoki ularning madaniyatidan tashqarida xizmatlar ko'rsatadigan odamlar uchun. Odamlar xabarlarini o'z

madaniyatiga qarab izohlaydilar, shuning uchun siz aytmoqchi bo'lgan narsa boshqa odam tushunadigan narsa bo'lmasligi mumkin. Sizning niyatlaringiz amalga oshmasligi mumkin, chunki ularning sizga bo'lgan munosabati ularga siz haqingizda boshqa narsalarni aytib berishi mumkin[5;48].

Madaniyatlararo muloqotni boshqarish.

Turli millat vakillari bilan muloqot qilish uchun odam o'zini etarli ma'lumotga ega bo'lishi va boshqarishi kerak. Madaniyatlararo aloqalarni boshqarishning ba'zi usullari:

- 1) Madaniy jihatdan sezgir va xabardor bo'ling;
- 2) Moslashishingiz kerak bo'lgan madaniyat haqida bilimga ega bo'ling;
- 3) Gapirishdan oldin boshqa odam qanday javob qaytarishini o'ylab ko'ring;
- 4) Siz berayotgan og'zaki bo'lmagan imo ishorlardan xabardor bo'ling;
- 5) Agar uni tasvirlash uchun so'zlarni bilmasangiz, rasmlardan foydalaning;
- 6) Jargon va mahalliy tildan saqlaning;
- 7) Fikr-mulohaza qiling;
- 8) Ehtiyotkor bo'ling;

Xulosa. Maqolada madaniyatlararo muloqot insonlar o'rtasidagi o'zaro anglashuv va ishonchni ta'minlashda muhim vosita ekani ta'kidlanadi. Har bir inson madaniy sezgirlikni rivojlantirib, boshqa madaniyat vakillari bilan muloqotda ehtiyotkor, hurmatli va ochiq fikrli bo'lishi lozim. Madaniyatlararo tafovutlar noto'g'ri tushunish va ijtimoiy tangliklarga olib kelmasligi uchun har tomonlama kompetensiyaga ega bo'lish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Safonova V.V., Maksimova L.I., Meshchanova N.V. Chet tillarni o'qitish metodikasi. Diagramma va jadvallarda til pedagogikasi. Metodik daftar. – 3-nashr, M., Euroschool, 2008. – 61-b.
2. Sh.O. Mamayovubova. "Pedagogical conditions of professional development of higher Educational establishment teacher" Xalqaro so'z san'ati jurnali. ISSN 2181-9297 Doi Journal 10.26739/2181-9297. 2022 5 son, 48 p.
3. Botirovich, X. S. (2024). KOMPYUTER LINGVISTIKASINING BUGUNGI KUNDA JAHONDAGI AHAMIYATI. GOLDEN BRAIN, 2(16), 26-30.
4. Raxmonov, X., & Sunatov, J. R. (2022). O 'ZBEK TILI KOMPYUTER LINGVISTIKASI YO 'NALISHIDA OLIB BORILGAN ILMIY TADQIQOTLAR. COMPUTER LINGUISTICS: PROBLEMS, SOLUTIONS, PROSPECTS, 1(1).
5. Axmedovna, B. S. (2025, February). INGLIZ TILINI O'RGANISHDA O'ZARO MULOQOTNING AHAMIYATI. In International Educators Conference (pp. 318-325).
6. Ergashevna, S. M. (2025, February). INGLIZ TILI MUTAXASSISLARINI TAYYORLASHDA XORIJIY TAJRIBALARDAN FOYDALANISH. In International Educators Conference (pp. 358-365).